

Το σύστημα ανάγνωσης παλαιοδιαθηκικών περικοπών στο βιβλίο του Τριωδίου (2ο Μέρος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Από το βιβλίο της Γενέσεως, το οποίο χωρίζεται σε 2 τμήματα: α) κεφ. 1-11 (η ιστορία της δημιουργίας του κόσμου και του ανθρώπου – κατακλυσμός – γενεαλογικοί κατάλογοι των ανθρώπων) και β) κεφ. 12-50 (η ιστορία των πατριαρχών του Ισραήλ από κλήσεως Αβραάμ μέχρι και την είσοδο των Ισραηλιτών στην Αίγυπτο), παρατίθενται αναγνώσματα που αναφέρονται στη δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου. Επίσης, αναγιγνώσκεται και η περικοπή που διηγείται τα της θυσίας του Ισαάκ (Γεν. 22, 1-18), η οποία αποτελεί προτύπωση της σταυρικής θυσίας του Χριστού. Η περικοπή αυτή αναγιγνώσκεται κατά τον Εσπερινό του Αγίου και Μεγάλου Σαββάτου, υπενθυμίζοντας στους μετέχοντες της ευχαριστιακής σύναξης πιστούς ότι, όπως στην Παλαιά Διαθήκη ο Αβραάμ οδήγησε τον γιο του Ισαάκ για να τον θυσιάσει, έτσι και ο Θεός Πατέρας οδήγησε τον Μονογενή του Υιό στον Σταυρό, ώστε να θυσιαστεί για τη σωτηρία των ανθρώπων.

Το βιβλίο της Εξόδου περιγράφει τα περιστατικά της προετοιμασίας για την αποχώρηση των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο, την έξοδο τους, τη διάβαση της Ερυθράς Θάλασσας, την πορεία του λαού προς την έρημο· όπου μπροστά προηγείτο η παρουσία του Θεού ως φωτεινή νεφέλη κατά την ημέρα και ως στήλη πυρός κατά τη νύκτα, και την παράδοση του Νόμου του Θεού. Στο βιβλίο της Εξόδου, όπου εξιστορούνται τα γεγονότα της αιχμαλωσίας και κακομεταχείρισης των Ισραηλιτών από μέρους των Αιγυπτίων, ενόσω οι Ισραηλίτες βρίσκονταν στην Αίγυπτο ήδη από την εποχή του πατριάρχη Ιακώβ, προτυπώνεται το πέρασμα από τον θάνατο στη ζωή. Η μετάβαση αυτή πραγματοποιήθηκε με τη σταυρική θυσία του Χριστού, την εις Άδου Κάθοδο και την τριήμερο Ανάστασή Του. Στο ίδιο βιβλίο καθιερώνεται, η εορτή του Πάσχα για τους Ισραηλίτες, η οποία αργότερα εορταζόταν ως ανάμνηση της απελευθέρωσης από τον αιγυπτιακό ζυγό και τη δουλεία.

Το βιβλίο της Εξόδου διαδέχονται τα βιβλία του Λευιτικού, των Αριθμών και του Δευτερονομίου. Με αυτά ολοκληρώνεται η Πεντάτευχος ή Νόμος κατά τη διαίρεση των βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης σύμφωνα με τον παλαιστινό ή στενότερο κανόνα. Ακολουθεί το βιβλίο του Ιησού του Ναυή. Σε αυτό διηγούνται τα της προπαρασκευής και προετοιμασίας για εισβολή και κατάκτηση της γης Χαναάν υπό

την καθοδήγηση του Ιησού του Ναυή, του διαδόχου του Μωυσέως. Τη βιβλική ιστορία μετά το βιβλίο του Ιησού του Ναυή συνεχίζουν τα βιβλία των Κριτών, της Ρουθ, τα Α΄ και Β΄ Βασιλειών, όπου καταγράφονται τα περί εγκαθίδρυσης της κοσμικής βασιλείας στο αρχαίο Ισραήλ.

Ακολουθώντας, συναντώνται τα βιβλία Γ΄ και Δ΄ Βασιλειών. Σε αυτά συνεχίζεται η ισραηλιτική ιστορία από των τελευταίων ημερών του βασιλιά Δαβίδ μέχρι και την καταστροφή του Νοτίου Βασιλείου από τους Νεοβαβυλωνίους ή Χαλδαίους το 587 π.Χ. Στα βιβλία αυτά μνημονεύεται η δράση προφητικών φυσιογνωμιών, όπως του προφήτη Ηλία του Θεσβίτη και του Ελισαίου. Στο Γ΄ Βασ. 17, 8-24 περιγράφεται η άφιξη του Ηλίου στα Σάρεπτα της Σιδωνίας, όπου ανασταίνει το γιο της χήρας, η οποία τον έκρυβε από τη φοβερή οργή και μανία της βασίλισσας Ιεζάβελ που θανάτωνε τους προφήτες του Θεού.

Τα Ιστορικά βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης διαδέχονται τα Ποιητικά ή Διδακτικά βιβλία, όπως αυτό των Παροιμιών και του Ιώβ. Το βιβλίο των Παροιμιών του Σολομώντος περιέχει διάφορες συμβουλές και προτροπές με τη μορφή παροιμιών, γνωμικών και αποφθεγμάτων. Το περιεχόμενο του βιβλίου αποσκοπεί να καταδείξει τη μεγάλη σημασία και χρησιμότητα της αληθινής σοφίας για την ανθρώπινη ζωή, βασική αρχή της οποίας είναι η θεοσέβεια. Το βιβλίο του Ιώβ έλαβε την ονομασία του από το πρωταγωνιστούν σε αυτό πρόσωπο, δηλαδή τον Ιώβ. Σε αυτό περιγράφονται οι δοκιμασίες που υφίσταται ο δίκαιος Ιώβ, καθώς και η αποκατάστασή του στην πρότερη μακαριότητα. Επίσης, εξετάζει το ζήτημα της θεοδικίας σε όλες τις εποχές, δηλαδή το πως συμβιβάζονται τα παθήματα των δικαίων προς τη δικαιοσύνη και την αγαθότητα του Θεού.

Μεγάλη λογοτεχνική, θεολογική, τυπολογική και συμβολική αξία έχουν και τα Προφητικά βιβλία, τα οποία αποτελούν την τρίτη κατηγορία των βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης, όπως τα βιβλία του Ησαΐα (8ος π.Χ. αιώνας), του Ιερεμία (7ος π.Χ. αι.), του Ιεζεκιήλ (6ος π.Χ. αι.), του Δανιήλ (6ος π.Χ. αι.), του Ιωνά (7ος π.Χ. αι.), του Σοφονία (7ος π.Χ. αι.), του Ζαχαρία (5ος π.Χ. αι.), καθώς και άλλων συγγραφέων προφητών.

Ο προφήτης Ησαΐας, ο επονομαζόμενος και ως πέμπτος ευαγγελιστής, είναι ένας από τους μεγάλους συγγραφείς προφήτες του 8ου π.Χ. αιώνα, αλλά και από όλους τους συγγραφείς προφήτες, λόγω του συγγραφικού-προφητικού έργου του. Στο προφητικό του βιβλίο αναφέρεται αρχικά στην έλευση του Μεσσία Χριστού. Προλέγει όσα αφορούν τη ζωή του Μεσσία Χριστού και κυρίως το Πάθος του και την αποκατάσταση του λαού του Θεού. Στην προφητεία του Ιερεμία που αναγιγνώσκεται στον Όρθρο της Μεγάλης Πέμπτης προτυπώνεται η λήψη της απόφασης για τη θανάτωση του Ιησού.

Στο βιβλίο του Δανιήλ, για τον οποίο το πιο γνωστό σημείο του βίου του είναι η τοποθέτησή του μέσα στο λάκκο των λεόντων, περιέχεται ο ύμνος των Τριών Παίδων. Ο ύμνος εψάλλη, όταν οι Παίδες τοποθετήθηκαν μέσα στην πυρακτωμένη κάμινο. Η ρίψη των Τριών Παίδων στην κάμινο και η θαυμαστή ακεραία διαφύλαξη τους αποτελεί προεικόνιση της ταφής του Κυρίου, αλλά και της μη σήψης και διαφθοράς του σώματός του κατά την τριήμερη ταφή Του. Ο ύμνος των Τριών Παίδων ψάλλεται ολόκληρος κατά τον Εσπερινό του Αγίου και Μεγάλου Σαββάτου. Στο βιβλίο του Σοφονία περιέχεται η ελπίδα της Αναστάσεως, όπως και στο βιβλίο του προφήτη Ιεζεκιήλ, όπου περιλαμβάνεται η περίφημη προφητεία του οράματος των ξηρών οστών (Ιεζ. 37,1-14).

Τέλος, στο βιβλίο του προφήτη Ιωνά περιγράφεται η κατάποσή του Ιωνά από το κήτος, η παραμονή του για τρεις ημέρες μέσα στην κοιλιά του κήτους και η εξέμεσή του στη στεριά τρεις ημέρες μετά. Η προεικόνιση αυτή αποτελεί τον κατεξοχήν τύπο σε ολόκληρη την Παλαιά Διαθήκη για τη τριήμερη ταφή και την Ανάσταση του Χριστού.

Επισκοπώντας την τελετουργική χρήση των παλαιοδιαθηκικών περικοπών του Τριωδίου, αλλά και τη σημασία της επιλογής των συγκεκριμένων βιβλίων και περικοπών, αντιλαμβανόμαστε τον στενό δεσμό μεταξύ Θείας Λατρείας και Αγίας Γραφής. Αγία Γραφή και Ιερά Παράδοση συνιστούν τους δύο θεμελιώδεις πυλώνες, όπου εδράζεται η διδασκαλία της Εκκλησίας του Χριστού. Έτσι, και η Παλαιά Διαθήκη, μέσα από το νεφελώδες τοπίο των προτυπώσεων, αποτελεί μοναδική πηγή εκφράσεως για την λατρευτική ζωή του εκκλησιακού σώματος.